

Εργαστήριο Ψηφιακών Βιβλιοθηκών και Ηλεκτρονικής Δημοσίευσης

Τμήμα Αρχιονομίας – Βιβλιοθηκονομίας

Ιόνιο Πανεπιστήμιο

Από την Διακίνηση της Πληροφορίας ως τα Creative Commons

Σαράντος Καπιδάκης

sarantos@ionio.gr

Επισκόπηση

- Η παραδοσιακή διακίνηση της πληροφορίας
- Ηλεκτρονική διακίνηση – μείωση του κόστους
- Νέες νοοτροπίες: ελεύθερο λογισμικό
- Πληροφορία ελεύθερης πρόσβασης
- Η τυποποίηση της Ελεύθερης πρόσβασης: Άδειες Creative Commons

Λόγοι Δημοσίευσης

- Το **χρήμα** (δικαιώματα για τους συγγραφείς και κέρδος για τους εκδότες) **δεν** είναι το μόνο κίνητρο για δημιουργία / δημοσίευση της πληροφορίας.
- Επειδή υπάρχουν κατηγορίες όπως:
  - Πωλήσεις και προώθηση προϊόντων
  - Κυβερνητική πληροφορία
  - Ακαδημαϊκή έρευνα
  - Δημιουργοί που θέλουν να μοιραστούν ...
- Θέλουν η πληροφορία απλώς να χρησιμοποιηθεί!
- Η πνευματική ιδιοκτησία αποτελεί εμπόδιο!

Η παραδοσιακή διακίνηση της πληροφορίας

- Με τη βιομηχανική επανάσταση:
  - Μεγάλης κλίμακας εκμετάλλευση των ιδεών
  - Καθιερώνεται η πνευματική ιδιοκτησία ως μέσο «προστασίας» του δημιουργού.
- Σημαντικό κόστος αναπαραγωγής και διανομής
- Χωριστοί ρόλοι παραγωγής και διακίνησης
  - Ο δημιουργός δεν μπορεί να αναλαμβάνει τη διακίνηση
  - Ο δημιουργός παραχωρεί δικαιώματα στον εκδότη

Ηλεκτρονική Διακίνηση

- Το 93% του παραγόμενου περιεχόμενου σήμερα (~2003) είναι ψηφιακό!
- Μείωση του κόστους διανομής
- Κατάργηση συμβατικών τρόπων διακίνησης για χάρη ηλεκτρονικών: π.χ. Ηλεκτρονικά περιοδικά
- Περισσότερη επαναχρησιμοποίηση, μεταξύ γνωστών, και κατ' επέκταση δημόσια.
- Κύριο εμπόδιο πια: η πνευματική ιδιοκτησία!

Νέες Νοοτροπίες: Ελεύθερο Λογισμικό

- Μονοπώλιο και ακαμψία εμπορικού λογισμικού
- Μεγάλο κόστος δημιουργίας
- Μικρό κόστος διαμοιρασμού
- Υπολογιστές σε πρώιμο στάδιο: αλληλεγγύη
- Αναγκαιότητα διαμοιρασμού
  - Αλλά και ενσωμάτωση σε παράγωγα προϊόντα
- Ίδρυση του Free Software Foundation, GNU
  - Καθιέρωση του Copyleft
- Άλλες άδειες (BSD, ...)

Παραδείγματα Ελεύθερου Λογισμικού

- Πλήρη λειτουργικά συστήματα: Linux, Ubuntu
- Βιβλιοθήκες λογισμικού, για γρήγορη ανάπτυξη
- Εφαρμογές: (TheOpenCD www.theopencd.org)
  - OpenOffice,
  - Mozilla firefox, thunderbird
  - PDFCreator
  - NVU, GIMP, Audacity, 7zip, ...
- Εφαρμογές Βιβλιοθηκών: Greenstone, dspace, ...
- ...

Ελεύθερο Λογισμικό σε Κλίμακα

- Γίνονται μεγάλα έργα δημιουργίας ελεύθερου λογισμικού
  - Συχνά πιο ποιοτικού και έμπιστου από το εμπορικό
  - Π.χ. Apache, Linux, Mozilla, OpenOffice, ...
- Πώς συντηρούνται τα έργα και οι δημιουργοί τους;
  - Από ιδρύματα/χορηγούς, που έχουν όφελος ή όχι
  - Με υποστήριξη των προϊόντων
- Σιγά σιγά αλλάζει η νοοτροπία: όλοι έχουμε δικαιώματα σε (βασικούς) (ηλεκτρονικούς) πόρους και υποδομές

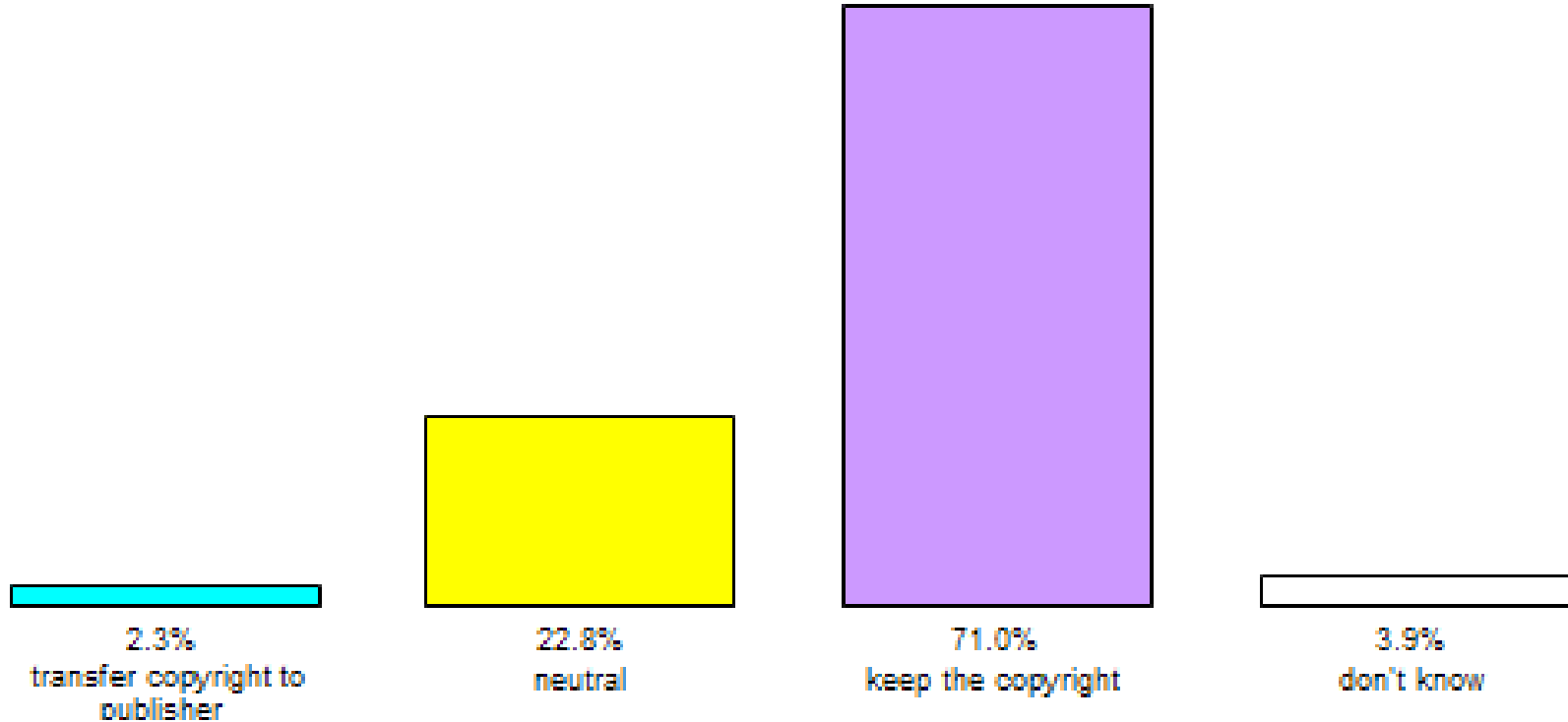

Επιστημονικά Περιοδικά

- Στα έντυπα περιοδικά
  - Ο Εκδότης ζητά τα δικαιώματα για τα άρθρα
- Πλεονεκτήματα ελεύθερης πρόσβασης
  - Μικρότερο κόστος διαχείρισης
  - Περισσότεροι χρήστες, προσφορά στην κοινωνία
  - Διαφήμιση του δημιουργού, και αναφορές
- Υπάρχει ανάγκη επαναχρησιμοποίησης για εκπαιδευτικούς ή εμπορικούς σκοπούς

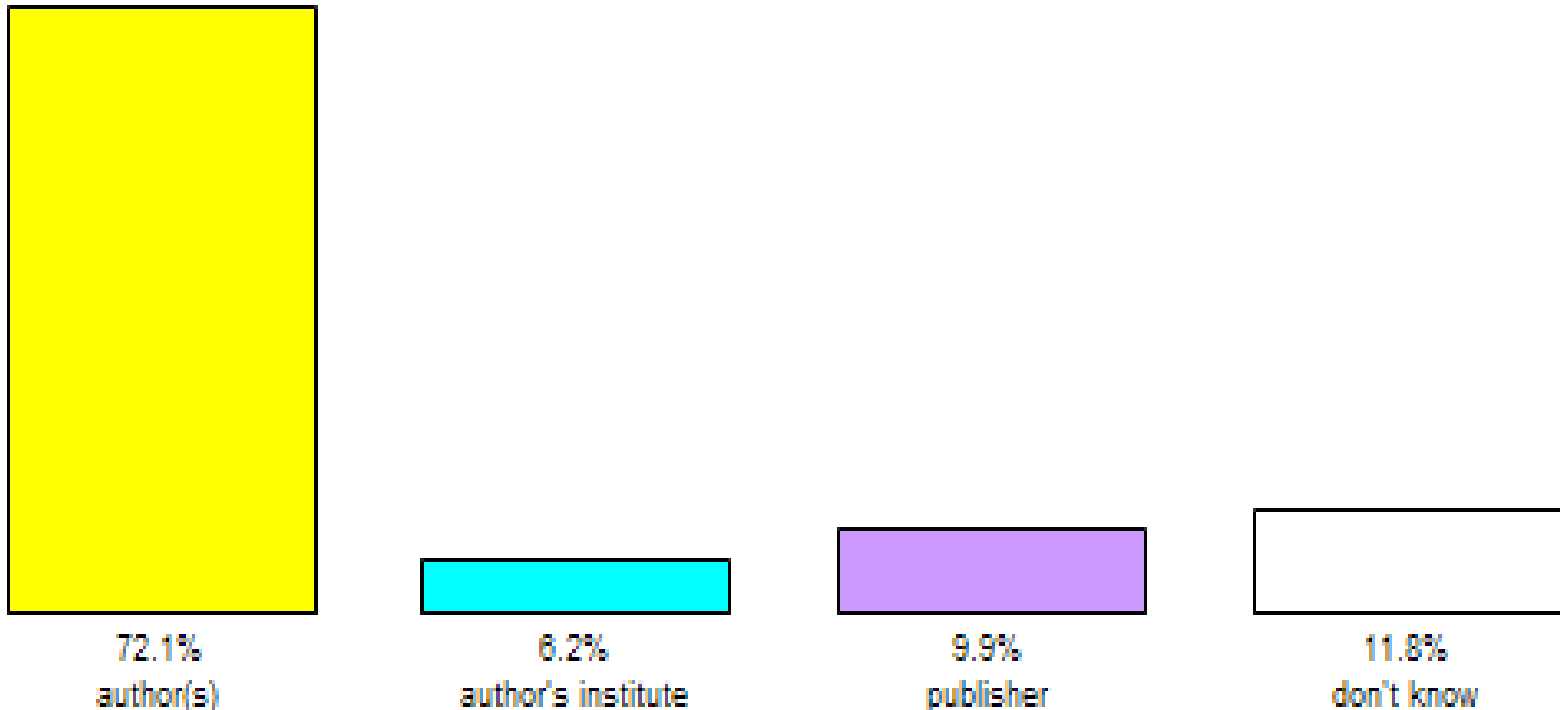
Απόψεις των Συγγραφέων

Preference with regard to transferring copyright to the journal publisher versus keeping the copyright: (n=355)

Άδειες Επαναχρησιμοποίησης

Who should, in your opinion, handle permission requests to (reuse the article?)
(n=355)

Ελεύθερη Πρόσβαση σε Περιοδικά

- Ελεύθερη Πρόσβαση σημαίνει πρόσβαση
  - Από οποιονδήποτε
    - Για τους έχοντες, και τους μη έχοντες (χρήματα).
  - Από οπουδήποτε
  - Και οποτεδήποτε
- Ειδικά στα επιστημονικά αποτελέσματα
- Για τα ερευνητικά άρθρα «**All Use is Fair Use**»
- Παράδειγμα υλοποίησης: **BioMed Central**
  - <http://www.biomedcentral.com>

Τι Σημαίνει η Ελεύθερη Πρόσβαση

- Το άρθρο είναι παγκόσμια και ελεύθερα **διαθέσιμο** μέσω του Διαδικτύου,
- σε μια **ευκολανάγνωστη** μορφή / τρόπο
- και κατατεθειμένο **αμέσως** κατά τη δημοσίευση, χωρίς εξαιρέσεις,
- σε ένα συμφωνημένο **μορφότυπο** (τρέχουσα προτίμηση είναι η XML με ένα δηλωμένο DTD)
- σε τουλάχιστον ένα ευρέως και διεθνώς γνωστό **αποθετήριο** ελεύθερης πρόσβασης

Διαδικασία Ελεύθερης Πρόσβασης

- Οι συγγραφείς ή κάτοχοι των πνευματικών δικαιωμάτων **παραχωρούν** – ανεπιστρεπτί – σε κάθε τρίτο, εκ των προτέρων και μόνιμα, το δικαίωμα χρήσης, αναπαραγωγής ή διάχυσης του άρθρου, στην ολότητά του ή μέρος του, σε οποιαδήποτε μορφή ή μέσο,
- με την **προϋπόθεση** πως δεν εισάγονται ουσιαστικά λάθη στην πορεία, πως αποδίνεται σωστά η πατρότητα και οι λεπτομέρειες παραπομπών, και δεν έχουν αλλάξει οι βιβλιογραφικές πληροφορίες.
- Αν κάποιο άρθρο αναπαράγεται **μερικώς**, αυτά πρέπει να επισημαίνονται καθαρά και κατηγορηματικά

Οι 2 Τάσεις της Ακαδημαϊκής Δημοσίευσης

- Επιχειρηματική – Διασφάλιση κερδών
  - Στόχος είναι το κέρδος
  - Η ελεύθερη πρόσβαση είναι απειλή για τα κέρδη
  - Πρέπει να εμποδιστεί η ελεύθερη πρόσβαση
- Κοινωνική
  - Στόχος είναι η υποστήριξη της επιστήμης
  - Η επιστήμη ωφελείται και κινείται προς την ελεύθερη πρόσβαση
  - Πρέπει να αυξηθεί η διάχυση της επιστήμης

Τάσεις της Ακαδημαϊκής Δημοσίευσης

- Η κυρίαρχη δύναμη είναι η πίεση των συγγραφέων, που δίνει έμφαση στην ελεύθερη πρόσβαση, και αντιτίθεται στην πρόσβαση με περιορισμούς
- Στο μέλλον θα συνυπάρχει μια ποικιλία οικονομικών μοντέλων
- Τελικά θα έχουμε ελεύθερη πρόσβαση στην περισσότερη επιστημονική και επαγγελματική πληροφορία

Άλλο περιεχόμενο

- Πολύ περιεχόμενο είναι ελεύθερα διαθέσιμο
  - Πολιτιστικό περιεχόμενο
  - Ταξιδιωτικές πληροφορίες
  - Ειδήσεις, καιρός, ...
  - Εγκυκλοπαίδειες (wikipedia)
  - ...
- Πρόοδος στις μηχανές αναζήτησης – δωρεάν υπηρεσίες πληροφόρησης
- Αύξηση των υποδομών και των χρηστών

Η Τυποποίηση της Ελεύθερης Πρόσβασης

- Η άτυπη διάθεση / χρήση δημιουργεί παρανοήσεις
  - Τι ακριβώς επιτρέπεται;
  - Ειδικά για μαζικότητα / εμπορική εκμετάλλευση
- Υπάρχουν πολλές διαφορετικές περιπτώσεις
  - Λογισμικό, ...
  - Μουσική, ...
  - Επιστημονική πληροφόρηση ...
  - Άλλο περιεχόμενο ...
- Καθιερώνονται οι άδειες χρήσεις

Creative Commons

Στόχος: η διάδοση
του έργου των
δημιουργών με
αποτελεσματικό
τρόπο

Creative Commons

cc creative commons

Founder [Lawrence Lessig](#)

Type [Non-profit organization](#)

Founded [2001](#)

Focus [Expansion of public domain information](#)

Method [Creative Commons licenses](#)

Website <http://creativecommons.org/>

Άδειες Creative Commons

Βασίζονται σε συνδυασμούς 4 περιορισμών:

- **Non-Commercial**
  - Απαγορεύει την εμπορική χρήση
- **No Derivatives Work**
  - Απαγορεύει τη δημιουργία παραγώγου έργου
- **Share-alike**
  - Υποχρεώνει τη διανομή κάθε παράγωγου έργου σύμφωνα με τους όρους της άδειας CC
- **Attribution** [οι ελάχιστοι περιορισμοί, για όλες τις άδειες CC]
  - Υποχρεώνει την αναφορά του ονόματος του αρχικού δημιουργού.

Οι 6 Άδειες Creative Commons

	Attribution
 	Attribution + Share-Alike
 	Attribution + Non-Derivatives
 	Attribution + Non-Commercial
  	Attribution + Non-Commercial + Non-Derivatives
  	Attribution + Non-Commercial + Share-Alike

Συμπεράσματα

- Οι διαδικασίες και νοοτροπίες των δημιουργών εξελίσσονται
- Υπάρχουν οι τεχνολογίες για ελεύθερη πρόσβαση ή πρόσβαση με περιορισμούς
- Με τις άδειες για ελεύθερη πρόσβαση
  - Ορίζονται ξεκάθαρα τα δικαιώματα της ελεύθερης πρόσβασης
  - Τα CC έχουν μεταφραστεί και στα Ελληνικά, για «να ξέρουμε τι επιτρέπουμε»

ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΟΧΗ ΣΑΣ

Σαράντος Καπιδάκης

sarantos@ionio.gr

Εργαστήριο Ψηφιακών Βιβλιοθηκών και
Ηλεκτρονικής Δημοσίευσης

<http://dlib.ionio.gr>

Τμήμα Αρχειονομίας – Βιβλιοθηκονομίας
Ιόνιο Πανεπιστήμιο

<http://www.ionio.gr>